

Bilaga 4.

Försvarsmaktens uppdrag i dess instruktion

Försvarsmaktens omställning (RiR 2014:4)

Bilaga 4

Försvarsmaktens uppdrag i dess instruktion

Här följer en närmare genomgång av Försvarsmaktens uppdrag som det framgår av myndighetens instruktion i dess olika lydelse sedan bildandet 1994. Kursiverad text är citat.

1994

I den första instruktionens grundversion lyder Försvarsmaktens uppdrag så här.

- *Försvarsmakten har till uppgift att försvara Sverige mot väpnade angrepp. Försvarsmakten skall ha sådan krigsduglighet och beredskap att den verkar avhållande mot sådana angrepp.*¹
- *Försvarsmakten skall i fred hävda Sveriges territoriella integritet samt organisera krigsförband och förbereda förbandens användning för landets försvar. Försvarsmakten skall också kunna ställa en utlandsstyrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet - - - samt kunna delta i utbildning för fredsbevarande verksamhet.*²

Försvarsmakten har alltså en kärnuppgift: att försvara Sverige mot väpnade angrepp, och ha förmåga och beredskap för att förebygga angrepp. Dessutom ska Försvarsmakten hävda den territoriella integriteten samt organisera krigsförband och en utlandsstyrka.

1997

Tre år efter att Försvarsmakten bildats ändrar regeringen uppdraget i instruktionen. Utgångspunkten har förflyttats från själva kärnuppgiften, att försvara Sverige, till att skapa förutsättningar för densamma. Uppdraget lyder därefter på följande sätt.

- *Försvarsmaktens huvuduppgift är att i fred vidta förberedelser för att i krig kunna försvara Sverige mot väpnade angrepp som hotar landets frihet och oberoende. Ett angrepp skall kunna mötas var det än kommer ifrån och hela Sverige skall kunna försvaras.*³
- *Försvarsmakten skall i fred*
 1. *övervaka och hävda Sveriges territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken,*
 2. *kunna ställa kvalificerade förband och andra resurser till förfogande för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser,*
 3. *kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred, och*
 4. *ha en beredskap som medger att huvuddelen av Försvarsmaktens organisation inom ett år efter särskilt beslut har uppnått full krigsduglighet. Försvarsmaktens beredskap, organisation och planläggning skall vidare*

¹ 1 § förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten.

² 2 § förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten.

³ 1 § förordningen (1997:1201) om ändring i förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten.

medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt kan anpassas för att motsvara framtida krav och behov.⁴

- Försvarsmakten skall organisera krigsförband och förbereda förbandens användning för landets försvar och för de övriga uppgifter som anges i första stycket.⁵

Försvarsmaktens uppdrag har nu blivit mer detaljerat. Uppgiften att hävda territoriell integritet kvarstår, men beskrivs mer ingående som att det handlar om att övervaka i luften, till sjöss och på marken. Så gick det redan till, men av någon anledning ansåg regeringen att det behövde preciseras. En hypotes skulle kunna vara att inför kommande nedskärningar förtydliga att Försvarsmakten inte gav upp någon aktivitet.

Nu är det också första gången som uttrycket ”hela Sverige ska kunna försvaras” förekommer. Det står dock ingenting om hur länge Sverige ska kunna försvaras.

Flera uppgifter har tillkommit.

Uppgiften att ställa en utlandsstyrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet har nu utökats till att avse kvalificerade förband och andra resurser för fredsfrämjande och humanitära insatser. Detta är en ambitionshöjning från regeringen, att det ska vara fråga om en viss kvalifikationsnivå på förbanden och att det också ska kunna utföras humanitär verksamhet. Med bestämmningen fredsfrämjande vidgas också användningsområdet för förbanden från att endast kunna agera fredsbevarande.

Tre övriga uppgifter har tillkommit i instruktionen. Det första är att kunna lämna stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred (kriser). Denna uppgift utfördes redan tidigare, men har preciserats genom att införa den i instruktionen. Det andra är att beredskapen ska medge att huvuddelen av Försvarsmakten vid behov inom ett år ska kunna ha uppnått full krigsduglighet. Det tredje är att beredskap, organisation och planläggning ska medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt kan anpassas för att motsvara framtida krav och behov.

Uppgiften att organisera krigsförband och förbereda dessa för att försvara Sverige har nu breddats till att omfatta även de nu tillkommande uppgifterna.

2000

År 2000 utfärdar regeringen en ny instruktion för Försvarsmakten. Uppdraget till myndigheten är som följer.

- *Grunden för Försvarsmaktens verksamhet skall vara förmågan till väpnad strid.*⁶
- *Försvarsmakten skall kunna försvara Sverige mot väpnat angrepp var det än kommer ifrån. Hela Sverige skall kunna försvaras.*⁷
- *Försvarsmakten skall hävda Sveriges territoriella integritet.*⁸

⁴ 2 § första stycket förordningen (1997:1201) om ändring i förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten.

⁵ 2 § andra stycket förordningen (1997:1201) om ändring i förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten.

⁶ 1 § förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

⁷ 2 § första stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

- *Försvarsmakten skall bidra till fred och säkerhet i omvärlden genom att kunna genomföra och lämna stöd till fredsfrämjande operationer och säkerhetsfrämjande samarbete samt kunna lämna stöd till humanitär verksamhet.*⁹
- *Försvarsmakten skall bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred genom att kunna samverka med andra myndigheter och kunna ställa resurser till förfogande.*¹⁰
- *Försvarsmakten skall ha den operativa förmåga, de kompetenser och den insatsorganisation som regeringen beslutar. Försvarsmakten skall även upprätthålla den beredskap som regeringen beslutar.*¹¹
- *Försvarsmaktens beredskap, organisation och planläggning skall medge att Försvarsmaktens förmåga kan anpassas för att motsvara förändrade krav och behov.*¹²
- *Försvarsmakten skall genomföra den planläggning och vidta de förberedelser som behövs för att kunna lösa myndighetens uppgifter.*¹³

Egentligen har inte mycket förändrats i uppdraget. Det som avviker mot förut är följande. Uppgiften att hävda den territoriella integriteten har återgått till att vara ospecificerad. Stödet till det civila samhället har däremot blivit mer specificerat, då det talas om att Försvarsmakten också ska kunna samverka med andra myndigheter och ställa resurser till förfogande. När det gäller operativ förmåga och beredskap har detta blivit ospecificerat. En nyhet är att uppdraget har tillförts att Försvarsmakten ska planera och förbereda sig för att kunna lösa sina uppgifter.

2008

Efter sju och ett halvt år och med en ny regering vid makten förändras Försvarsmaktens uppdrag. Det som händer är att uppgifterna i de tre sista styckena utgår. I övrigt är uppdraget identiskt med hur det sett ut sedan 2000.

De uppgifter som sedan 2000 *inte* längre ingår i instruktionen är alltså:

- Försvarsmakten ska ha den operativa förmåga, kompetens och den insatsorganisation som regeringen beslutar samt upprätthålla den beredskap som regeringen beslutar.
- Försvarsmaktens beredskap, organisation och planläggning ska medge att förmågan kan anpassas för att motsvara förändrade krav och behov.
- Försvarsmakten ska genomföra den planläggning och vidta de förberedelser som behövs för att kunna lösa uppgifterna.

⁸ 2 § andra stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

⁹ 2 § tredje stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

¹⁰ 2 § fjärde stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

¹¹ 3 § första stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

¹² 3 § andra stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

¹³ 3 § tredje stycket förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten.

2010

JANUARI 2010

Efter två år ändras uppdraget igen i Försvaretsmaktens instruktion. Det lyder från och med 2010 sålunda.

- *Försvaretsmakten ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Grunden för detta ska vara förmågan till väpnad strid.*¹⁴
- *Försvaretsmakten ska kunna försvara Sverige och främja svensk säkerhet genom insatser nationellt och internationellt. Försvaretsmakten ska kunna upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen utanför det svenska territoriet.*¹⁵
- *Försvaretsmakten ska med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet.*¹⁶
- *Försvaretsmakten ska kunna utföra uppgifterna enligt första stycket självständigt, men även i samverkan med andra myndigheter, länder och organisationer.*¹⁷

Från och med 2010 är alltså uppdraget som det formuleras i instruktionen till Försvaretsmakten tämligen förändrat.

En uppgift att upprätthålla ett militärt försvar har införts, liksom att denna verksamhet ska utvecklas. Samtidigt har skrivningarna om att försvaret ska ske ”mot väpnat angrepp var det är kommer ifrån” och att ”hela Sverige ska kunna försvaras” tagits bort. I stället har tillkommit att Försvaretsmakten ska främja svensk säkerhet genom insatser nationellt och internationellt. Tillkommit har också att utöver att hävda territoriell integritet ska Försvaretsmakten värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen utanför det svenska territoriet. Detta ska kunna ske även i samverkan med andra myndigheter, länder och organisationer. Det nationella perspektivet har därmed tonats ned till förmån för internationella insatser.

När det gäller stöd till civilsamhället har kraven på samverkan och att kunna ställa resurser till förfogande utgått. Försvaretsmakten ska i stället med befintlig förmåga och resurser lämna sådant stöd.

AUGUSTI 2010

Den 1 augusti 2010 tillkommer ett stort antal verksamhetsuppgifter i Försvaretsmaktens instruktion.

- *Försvaretsmakten ska bedriva omvärldsbevakning och kunna upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige, svenska intressen och de insatser som Sverige deltar i.*¹⁸

¹⁴ 1 § förordningen (2009:1204) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvaretsmakten.

¹⁵ 2 § första stycket förordningen (2009:1204) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvaretsmakten.

¹⁶ 2 § andra stycket förordningen (2009:1204) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvaretsmakten.

¹⁷ 2 § tredje stycket förordningen (2009:1204) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvaretsmakten.

¹⁸ 3 § första stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvaretsmakten.

- *Försvarsmakten ska ta fram underlag för beslut om höjd beredskap och om insatser samt underlag för beslut om förändringar i insatsorganisationens utformning och beredskap.*¹⁹
- *Försvarsmakten ska ha en aktuell operativ planering för sina uppgifter.*²⁰
- *Försvarsmakten ska med myndighetens tillgängliga resurser kunna påbörja en insats omedelbart efter beslut. Försvarsmakten ska vid beslut om höjd beredskap kunna använda hela insatsorganisationen för att möta ett militärt hot mot Sverige och svenska intressen.*²¹
- *Försvarsmakten ska kunna förebygga konflikter och verka vid alla konfliktnivåer. Försvarsmakten ska ha förmåga att genomföra såväl kortvariga som långvariga insatser mot såväl reguljära som irreguljära styrkor samt kunna genomföra räddnings-, evakuerings- och förstärkningsinsatser. Därutöver ska Försvarsmakten kunna stödja och genomföra insatser för säkerhetssektorreform och bidra till uppbyggnaden av andra länders försvarsförmåga samt med myndighetens befintliga förmåga och resurser bidra till stöd för humanitär verksamhet.*²²
- *Försvarsmakten ska kunna ge och ta emot militärt stöd.*²³

Dessa nya uppgifter innebär ett väsentligt utökat uppdrag för Försvarsmakten. Vi vill särskilt uppmärksamma att från och med augusti 2010 ska Försvarsmakten ha en aktuell operativ planering. Det innebär att Försvarsmakten måste börja med att bygga upp en försvarsplanering, något som myndigheten inte haft på flera år. Försvarsmakten ska också kunna lämna och ta emot militärt stöd. Detta är en följd av den solidaritetsförklaring Sverige uttalat gentemot de nordiska länderna och medlemsstaterna i Europeiska unionen. En annan viktig sak är att Försvarsmakten med tillgängliga resurser omedelbart ska kunna påbörja en insats.

2013

Från och med 2013 preciseras kraven på operativ planering. Följande har lagts till.

- *Försvarsmakten ska ha en aktuell operativ planering för sina uppgifter. Planeringen ska omfatta alla resurser som är nödvändiga för att genomföra Försvarsmaktens verksamhet. Försvarsmakten ska fortlöpande lämna upplysningar till berörda myndigheter om förhållanden i den operativa planeringen som har betydelse för deras verksamhet.*²⁴

¹⁹ 3 § andra stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

²⁰ 3 § tredje stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

²¹ 3 a § första stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

²² 3 a § andra stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

²³ 3 a § tredje stycket förordningen (2010:650) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

²⁴ 3 § tredje stycket förordningen (2012:899) om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

Detta innebär alltså att alla resurser ska omfattas av planeringen.
Dessutom tillkommer en uppgiftsskyldighet för Försvarsmakten gentemot andra berörda myndigheter om förhållanden i planeringen som har betydelse.